

Vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu – přehled plnění cílů

HLAVNÍ POZNATKY Z
JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ



BRINGING THE EU
TOGETHER ON
CLIMATE ACTION



Chorvatsko

Bez zahrnutí propadů činí emise skleníkových plynů vypuštěné Chorvatskem v roce 2018 23,793 kt CO₂ekv. Oproti roku 1990 došlo tedy ke snížení emisí o 25,4 %. Emise skleníkových plynů jsou v souladu s trajektorií vytyčenou v chorvatském Vnitrostátním plánu v oblasti energetiky a klimatu. Nejkritičtějšími odvětvími se zdají být doprava a odpadové hospodářství, kde emise od roku 1990 stoupají. Propady z odvětví využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) se odhadují na 5,094 kt CO₂ekv. (tj. 21,4 % celkových emisí skleníkových plynů), očekává se však, že se tyto propady v budoucnu sníží.

Konečná spotřeba energie za rok 2019 byla 299,8 PJ, což je úroveň přesahující cíl pro rok 2020 stanovený ve Vnitrostátním plánu. Co se týče podílu obnovitelných zdrojů (OZE) v energetice, je Chorvatsko na cestě k dosažení svých cílů z Vnitrostátního plánu, a to zejména díky vysoké spotřebě biomasy při vytápění domácností a vysokému podílu velkých vodních elektráren na výrobě elektrické energie. V roce 2019 činil podíl OZE na celkové výrobě elektřiny 20,7 % bez započtení velkých vodních elektráren. Podíl větrných elektráren byl 55,7 %, naopak ty solární přispěly pouhými 3,1 %.

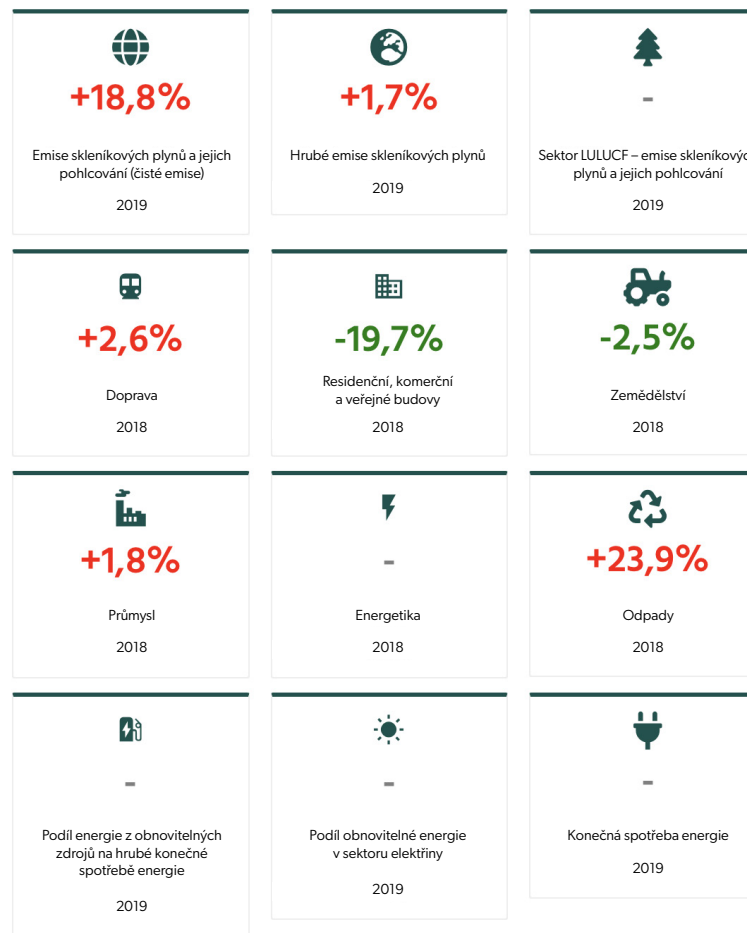


Česká republika

V důsledku hluboké transformace ekonomiky, která proběhla na začátku 90. let, se celkové emise v Česku během posledních 30 let výrazně snížily. Určitá odvětví se však této tendenci vymykají. Patří mezi ně hlavně doprava, kde od roku 1990 emise vzrostly o 69 %. Také v odvětví odpadového hospodářství došlo k nárůstu emisí. Naopak k nejvýznamnějším poklesům došlo v průmyslových odvětvích (především ve spalování), v zemědělství a v oblasti provozu budov. Emise v odvětví energetiky nejprve vzrostly a poté mírně klesly, stále však převyšují trend, který v současnosti pozorujeme jinde v Evropě.

Navíc se v posledních letech začala objevovat znepokojující tendence. Od roku 2018 se odvětví využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) stalo zdrojem emisí namísto propadů. Důvodem je katastrofický stav českých lesů, jež způsobila sucha a kůrovcová kalamita. V roce 2019 vyprodukovalo odvětví LULUCF neuvěřitelných 13,56 Mt CO₂ekv., což převyšuje úroveň emisí vyprodukovaných takovými sektory, jako jsou odpadové hospodářství, zemědělství či provoz budov.

Česká republika má pouze jeden obecný cíl pro odvětví mimo systém obchodování s emisními povolenkami, a to 14% pokles emisí do roku 2030 oproti úrovním z roku 2005. Dosavadní vnitrostátní cíle ČR byly nebyly ambiciózní a země jich bez problémů dosáhla. Rovněž cíle pro rozvoj OZE a energetickou účinnost vytyčené ve Vnitrostátním plánu jsou příliš nízké a nevykazují snahu využít celkový potenciál, který země v těchto oblastech má k dispozici.



Dánsko

Dánský cíl pro celé hospodářství je velmi vysoký: 70% snížení emisí do roku 2030. Návrhy politik v dánském Vnitrostátním plánu zatím nezahrnují několik nových rozhodnutí z roku 2020, a proto se rozdíl mezi cílem pro celé hospodářství a projekcemi jednotlivých sektorů zdá větší, než jaký ve skutečnosti bude, jakmile budou zahrnuta i nejnovější rozhodnutí.

Hlavním poznatkem nicméně zůstává, že cíl pro dánskou ekonomiku zatím stále není reflektován dílčími cíli pro odvětví, z nichž emise pochází. Není zcela jasné, jak Dánsko hodlá svého cíle dosáhnout, jelikož zatím nepředstavilo cíle pro dané sektory. Negativním průvodním jevem této nejistoty je fakt, že v letech 2020 a 2021 různá odvětví dánské ekonomiky nadále usilovala o výjimky z povinnosti přispívat ke spravedlivému podílu na snižování emisí. Aby zamezila tomuto parazitování (které je časté hlavně v zemědělství a dopravě), musí dánská vláda stanovit dílčí cíle pro jednotlivé sektory.

Francie

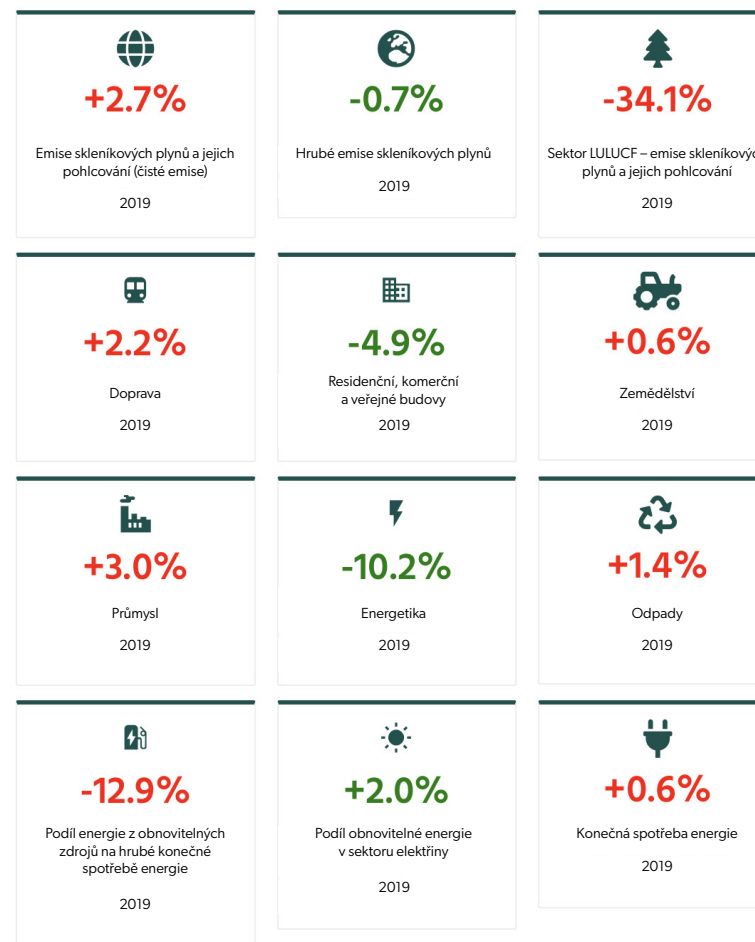
V roce 2019 snížila Francie své emise oproti roku předchozímu, ovšem pokles čistých emisí byl pouze 1% a sektorové emise klesly jen o 0,9 %. Snížení emisí je možná povzbudivé, ale nestačí k dosažení současných cílů určených Vnitrostátním plánem. Cíl pro čisté emise skleníkových plynů překročila Francie v roce 2019 o 2,7 %. Zemi se také nepodařilo splnit cíl pro rok 2019 týkající se snížení spotřeby energie a naopak jej překročila o 0,6 %.

Co se týče sektorových emisí (vyjma LULUCF) naplnila Francie své cíle pro rok 2019 a vyprodukovala o 0,7 % méně emisí skleníkových plynů než si určila v daném cíli. Je třeba dodat, že cíle ve Vnitrostátním plánu by při jeho revizi měly být upraveny směrem nahoru.

Nezávislá rada pro klima (Haut Conseil pour le Climat) poukázala na to, že francouzské emise skleníkových plynů klesly v roce 2019 o 0,9 % oproti roku 2018. Aby však bylo dosaženo celkového cíle, byl roční cíl nastaven na úroveň 1,5 % a od roku 2024 by mělo být roční snížení 3,2%. Podle rady pro klima je naprosto nezbytné snižování emisí urychlit.

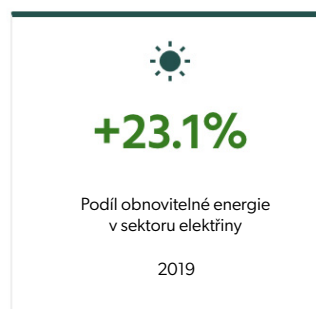
Kromě toho některá odvětví nenásledují vytyčené trajektorie, čímž vnikají manka. Mezi ně patří např. doprava (cíl pro rok 2019 překročen o 2,2 %), zemědělství (o 0,6 % víc), průmysl (o 3 % víc) a odpadové hospodářství (o 1,4 % víc). Pouze provoz budov (o 4,9 % méně, než byl cíl pro rok 2019) a oblast energetické transformace (o 10,2 % méně než cíl) zaznamenaly větší pokles, než jaký předpokládal revidovaný Vnitrostátní plán.

Jeden z klíčových úkolů, který nebyl splněn, je podíl obnovitelných zdrojů energie na hrubé konečné spotřebě energie. Podíl OZE měl ve Francii dosáhnout hodnoty 19,8 %, ale v roce 2019 byla úroveň jeho podílu 17,2 %. Vzhledem k tomuto vývoji nebude povinný cíl pro rok 2020 na úrovni 23 % naplněn.



Německo

Je třeba zdůraznit, že současný cíl Německa snížit emise skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % není v souladu s cílem Pařížské dohody udržet nárůst globální teploty na 1,5 %. Snížování hrubých emisí od roku 1990 postupuje příliš pomalu. Tento pomalý pokles emisí je znát v jednotlivých sektorech: v oblasti zemědělství v posledních dvaceti letech k žádnému výraznému snížení nedošlo, snižování v odvětví provozu budov postupuje moc pomalu a emise z odvětví dopravy a průmyslu v posledních dvou desetiletích dokonce vzrostly. Tato odvětví neměla vytyčené cíle týkající se snižování emisí až do roku 2019, kdy byl vydán zákon o ochraně klimatu. V tuto chvíli je klíčová otázka, jak bude tento zákon (Klimaschutzgesetz) vylepšen v souvislosti s rozhodnutím ústavního soudu z dubna 2021. Soud konstatoval, že existence probíhající změny klimatu není zpochybnitelná a vláda musí jednat tak, aby změnu zmírnila. Zároveň není ještě jasné, jak se zákon o ochraně klimatu promítne do příští revize Vnitrostátního plánu.



Estonsko

Potíže s plněním cílů, které stanovuje Vnitrostátní plán Estonska a které jsou už tak poměrně málo ambiciózní, už dnes naznačují, že současná opatření nejsou dostatečná. Podle dat z roku 2018 klesly hrubé emise skleníkových plynů o více než 50 % (ze 40,3 Mt CO₂ v roce 1990 na 20 Mt CO₂ v roce 2018). V letech 1990 až 1993 sice došlo k velkému skoku, ale od té doby je vývoj spíše kolísavý než progresivní a v jistých obdobích dokonce stagnuje.

Významná část emisí pochází z odvětví energetiky. Výrazný pokles hrubých emisí v 90. letech souvisí s rozvojem energetického hospodářství (hodnoty klesly z 29,18 Mt CO₂ v roce 1990 na 15,8 Mt CO₂ v roce 1993). Nyní je zapotřebí velkých změn, jež způsobí snížení hrubých emisí z odvětví energetiky a přiblížení jejich hodnot cíli pro rok 2030 na úrovni 6,6 Mt CO₂ oproti 13,8 Mt CO₂ z roku 2018. Značná část estonských emisí spadá pod systém obchodování s emisemi (EU ETS) a podíl emisí z odvětví mimo tento systém je menší než v mnohých jiných zemích (na tyto sektory se vztahuje nařízení o „sdílení úsilí“).

Míra ambicí v odvětví LULUCF je také velmi nízká. Dle projekcí má být výsledkem plánovaných opatření hodnota emisí z odvětví LULUCF -0,2 Mt CO₂ do roku 2030. V roce 2018 činily emise z tohoto sektoru -1,99 Mt CO₂ a nepředvídají se mnohé snahy o zachování této úrovně, vzhledem k tomu, že propady uhlíku z odvětví LULUCF během posledních deseti let značně klesly.

Polsko

Polsko je jednou z bývalých socialistických zemí, které se na počátku 90. let odklonily od ekonomiky silně soustředěné na průmysl, a díky tomu dokázalo do konce dvacátého století rychle snížit emise skleníkových plynů. Od té doby jsou emise stabilní, protože si Polsko zachovalo odvětví energetiky a dopravy založené na uhlí a díky neustálému zvyšování energetické účinnosti pokračovalo v hospodářském rozvoji. Polská ekonomika může učinit další úspory energie, pokud bude pokračovat ve zlepšování energetické účinnosti. Země však také musí pokračovat v odklonu od uhlí a přeorientovat ekonomiku na obnovitelné zdroje energie rychleji, než tomu bylo v posledních 15 letech. Podíl obnovitelných zdrojů od roku 2015 do roku 2019 stagnoval a to je třeba změnit. Největším zdrojem obav, co se týče polských emisí, je doprava. Emise z tohoto odvětví vzrostly od roku 1990 o 205 %, zejména kvůli nárůstu vlastnictví automobilů, jejich používání a skutečnosti, že většina z těchto aut je stará. Odvětví LULUCF může v Polsku sehrát důležitou roli, jelikož tato země má stále spoustu rozmanitých ekosystémů a také aktivní odvětví zemědělství.



-9.5%

Podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie

2019



-14.6%

Podíl obnovitelné energie v sektoru elektřiny

2019



+7.2%

Konečná spotřeba energie

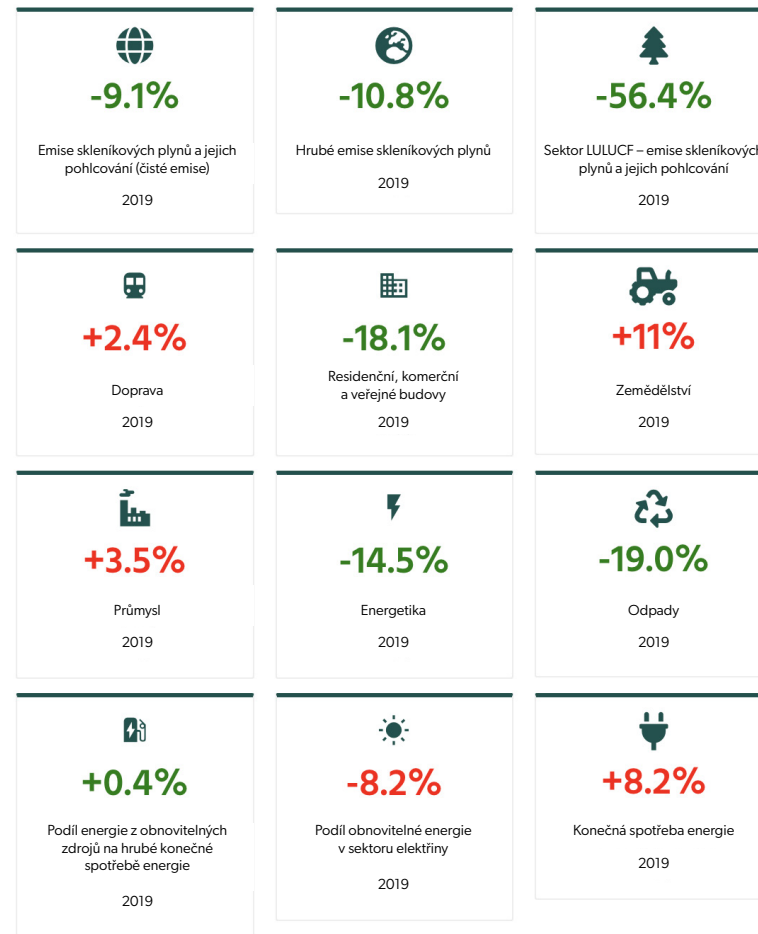
2018

Portugalsko

V roce 2019 dosáhly v Portugalsku emise skleníkových plynů celkem 63,6 Mt CO₂ekv. (bez započtení odvětví LULUCF), což představuje snížení o 5,6 % oproti předchozímu roku a snížení o 25,8 % oproti roku 2005. Tato trajektorie je v souladu s vnitrostátními emisními cíli stanovenými ve Vnitrostátním plánu (do roku 2020 snížení o 18 % až 23 % oproti roku 2005) a země tak míří k dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050.

Odvětví LULUCF je však v Portugalsku velmi proměnlivé, což by mohlo dosažení cíle uhlíkové neutrality do roku 2050 zmařit. Když se na toto odvětví podíváme blíže, zjistíme, že v roce 2019 činily emise celkem 7,87 Mt CO₂ekv., což oproti roku 2017 znamená rozdíl -180 %. Tento obrovský pokles souvisí s tragickými lesními požáry, k nimž v roce 2017 došlo.

Pokud jde o podíl obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie, zdá se, že je země „téměř na dobré cestě“ v plnění svých cílů i přesto, že jsou nejnovější známé hodnoty o něco nižší, než by bylo nutné pro dosažení cílů stanovených legislativou a Vnitrostátním plánem. Pokud jde o konečnou spotřebu energie, Portugalsko se pohybuje po trajektorii rostoucí spotřeby, což je přesným opakem toho, co je ke splnění cíle nutné.

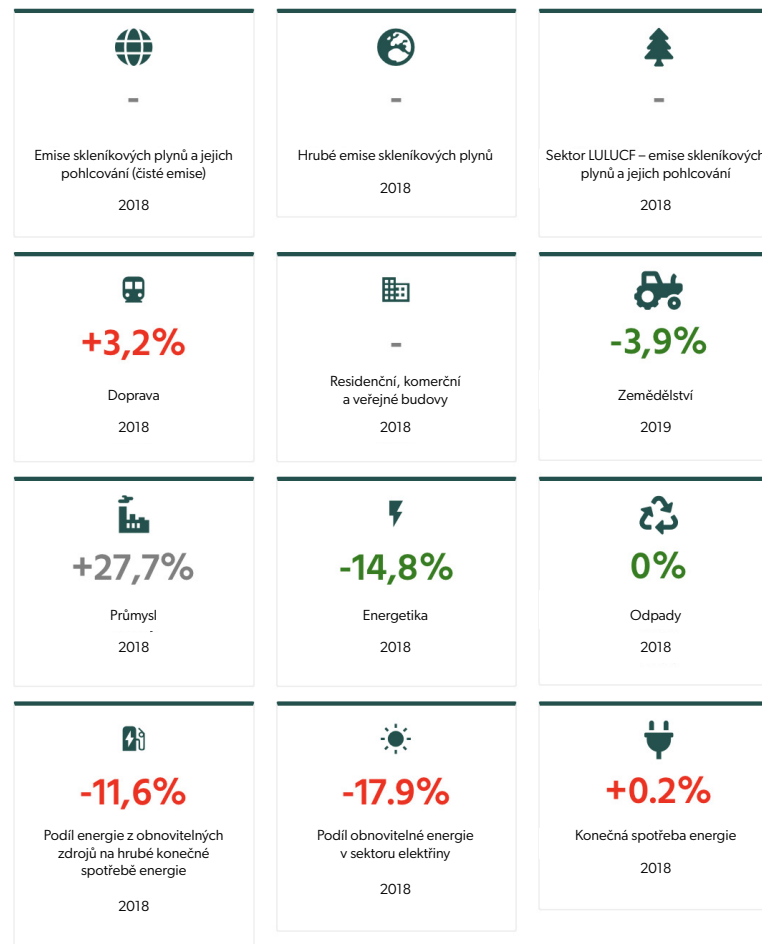


Slovinsko

V roce 2018 dosáhly se Slovinsku čisté emise skleníkových plynů úrovně 17,75 Mt CO₂ekv., což ukazuje nárůst celkových emisí oproti roku 2017 a 20% nárůst oproti roku 1990. Vnitrostátní plán předpokládá snížení emisí o 36 % do roku 2030 ve srovnání s úrovněmi z roku 2005, avšak neurčuje žádný cíl pro celé hospodářství.

Nejproblematictějším odvětvím z hlediska snižování emisí je ve Slovinsku doprava. Cíl pro rok 2018 v oblasti emisí z dopravy byl překročen o 3,2 % a jejich úroveň oproti roku 1990 byla vyšší o 47 %. Předpokládá se, že oproti roku 2018 emise do roku 2030 klesnou a dosáhnou úrovně 4,95 Mt CO₂ekv., ale zároveň, že emise z odvětví dopravy budou stále ve srovnání s rokem 1990 o 55 % vyšší.

Další oblastí, v níž Slovinsko zaostává, je energie z obnovitelných zdrojů. V roce 2018 byl cíl pro čistý podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě nesplněn o 11,6 %. V odvětví energetiky byl rozdíl ještě větší. Cíl na úrovni 38,10 % nebyl splněn o 17,9 % a čistý podíl OZE dosáhl v tomto sektoru pouze úrovně 32,32 %. Z hlediska podílů solární a větrné energie patří Slovinsko mezi nejslabší články v EU – v roce 2020 činil tento podíl pouhých 1,75 %.



Španělsko

Hrubé emise skleníkových plynů za rok 2019 se ve Španělsku odhadují na 314,5 Mt CO₂ekv., což ve srovnání s předcházejícím rokem představuje pokles emisí o 5,6 %. Tento rozdíl lze vysvětlit především 66% snížením využívání uhlí při výrobě elektřiny a větším využíváním obnovitelných zdrojů energie, jako např. větrné, fotovoltaické a solární tepelné energie, které v tomto pořadí zaznamenaly nárůst o 9,4 %, 19 % a 16,8 %. Aby Španělsko sladilo svou činnost v oblasti klimatu s navýšeným klimatickým cílem EU, musí ve všech hospodářských odvětvích vyvinout další úsilí.

Na druhou stranu se za rok 2019 odhaduje snížení emisí pomocí propadů ze sektoru LULUCF na 37,6 Mt CO₂ekv. Tyto propady, jež představují 11,9 % hrubých národních emisí, se snížily o 3,4 % ve srovnání s předpokládanými úrovněmi pro rok 2018, především zásluhou pododvětví zalesněných území a produkce dřeva.

Spotřeba primární energie v roce 2019 klesla oproti roku 2018 o 3 %. Za účelem naplnění cíle snížení spotřeby primární energie, který je stanoven ve Vnitrostátním plánu, by Španělsko mělo mít roční sazby snížení během tohoto desetiletí přibližně v hodnotě 1,7 %. Pokud bude současný trend pokračovat, bude země schopna splnit svůj cíl pro rok 2030 v oblasti energetické účinnosti. Podíl OZE na hrubé konečné spotřebě energie v roce 2019 dosáhl 18,4 %, což se blíží cíli pro rok 2020 na úrovni 20 %. Španělsko je tedy na dobré cestě k dosažení svého cíle pro rok 2030.



BRINGING THE EU
TOGETHER ON
CLIMATE ACTION

Nástroj pro sledování plnění cílů ve Vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu najdete zde:

WWW.UNIFY.CANEUROPE.ORG/POLICY-AREAS/NECP



Projekt Unify získal finanční prostředky z programu LIFE Evropské unie. Informace a názory uvedené na tomto webu jsou názory autorů a nemusí nutně odrážet oficiální stanovisko Evropské komise.